Asten, 8 november 2022

Voorzitter, leden van de raad, college, kijkers en luisteraars van SIRIS e.a.

**Op zoek naar nieuw evenwicht**
Voor ons ligt de eerste begroting van deze nieuwe raadsperiode.
In het coalitieakkoord staat dat er een begroting zou worden gepresenteerd die transparant en goed leesbaar is.
Deze begroting is dan ook de eerst aanzet tot deze verbetering en dit zal verder door ontwikkeld worden in de komende jaren.
De financiële werkgroep van de raad wordt betrokken bij deze doorontwikkeling
De werktitel van deze algemene beschouwing is “Op zoek naar nieuw evenwicht”
en hiermee geeft onze fractie aan dat we weliswaar na vele jaren van bezuinigen in een evenwichtige situatie zijn beland, maar dat er nog steeds verstoringen plaatsvinden die onze financiële positie kunnen beïnvloeden.
De begroting is de komende jaren sluitend, maar voor 2026 blijven veel onzekerheden bestaan, omdat we op dit moment nog steeds niet weten hoe de nieuwe rekenmethode voor de algemene uitkeringen aan de gemeenten er uit gaat zien.
Bij het aanbieden van deze begroting kon hierover geen duidelijkheid worden gegeven.
Niettemin zijn er veel speerpunten uit het coalitieakkoord 2022-2026 in deze begroting verwerkt en wij herkennen hierin veel vanuit ons eigen partijprogramma.

Voorzitter, het evenwicht wat we hebben bereikt wordt op dit moment nog steeds verstoord door een aantal factoren waar wij beperkt invloed op hebben.
Het jaar 2022 staat in het teken van de toenemende inflatie.
Er is veel onzekerheid door de asielcrisis, de wooncrisis en de stikstofdiscussie.
De gas- en energieprijzen zijn sterk gestegen en een economische recessie dreigt.
Hierdoor is bestaanszekerheid een belangrijk punt van aandacht geworden.

Het is goed om te vernemen dat het college gelet op deze zware tijden aandacht heeft voor onze inwoners, instellingen en verenigingen en dat er onderzocht wordt hoe een compenserende rol er uit gaat zien. Hiervoor is alvast 100.000 euro incidenteel gereserveerd.
Of dit voldoende is, zullen we goed moeten monitoren en indien nodig hiernaar handelen.
Hoe gaat het college dit benaderen?

Naast de hierboven genoemde factoren die spelen wordt het evenwicht ook verstoord door een aantal andere zaken.
De balans tussen de benodigde formatie en de beschikbare formatie in onze organisatie is scheef als gevolg van eerdere bezuinigingsronden en door de toename van taken vanuit het Rijk.
Grote maatschappelijke opgaven, zoals de klimaatadaptatie, energietransitie, transitie buitengebied en de in- en uitvoering van de Omgevingswet vragen heel veel inspanning en menskracht.

Daarnaast hebben wij ook nog onze lokale ambities, die de nodige ambtelijke inzet vergen.
De ambtelijke formatie is niet op orde en dit speelt bij veel gemeenten.
Voorzitter, wij maken ons veel zorgen of onze organisatie momenteel wel kan leveren wat wij van ze vragen. Wij komen hier nog op terug bij de bij de behandeling van de beleidsbegroting.

Samen voor Asten heeft in alle beschouwingen van de afgelopen jaren een consequente visie verwoord en deze lijn voeren wij nog steeds door.
Ja, wij zijn ook bezorgd over het jaar 2026 en verder. De oorzaak hiervan zijn de kortingen op de algemene uitkering.
De druk van alle gemeenten (VNG) op het Rijk om met een oplossing te komen is onverminderd groot en wij vertrouwen er op dat ook nu weer oplossingen worden aangedragen. Het Rijk heeft immers ook een groot probleem als alle gemeenten morren.
Een bezuinigingsronde om 2026 sluitend te maken is wat onze fractie betreft nu niet aan de orde, omdat dit onherroepelijk leidt tot een lager voorzieningenniveau en dat willen wij niet.
Onze visie hierop is altijd helder verwoord en wij accepteren op dit moment de onzekerheden die er zijn en een betrouwbaar beeld vertroebelt in de richting van 2026.
In deze begroting staan veel van de ambities die verwoord staan in het coalitieprogramma 2022-2026 opgenomen, soms concreet en soms gepland.
Deze ambities onderschrijven wij en ze vormen de basis van deze begroting.

Voorzitter, dan zoom ik nu verder in op de beleidsbegroting.
**1. Bestuur en Veiligheid**
Wij kunnen ons vinden in de visie.
De publieke dienstverlening staat onder druk omdat heel simpel gezegd de formatie die nodig is om onze basistaken goed te kunnen uitvoeren niet op orde is. In de dagelijkse praktijk betekent dit dat simpele aanvragen door inwoners langer duren en dat willen wij niet.
Op korte termijn hebben we hiervoor om en nabij 8 FTE nodig.
Bij de behandeling van de Voorjaarsnota heeft onze fractie al aandacht gevraagd voor de huidige formatie en inmiddels zijn de conclusies uit de SWOT- en formatieanalyse met ons gedeeld.
De structurele en incidentele gerichte formatie-investeringen krijgen onze goedkeuring al dan niet gekoppeld aan de extra budgetten die wij daarvoor van het Rijk ontvangen en aan de eindresultaten van de SWOT-en formatieanalyse in 2023.
Onze gemeente is een goede werkgever en wij zijn altijd in staat geweest om voldoende en goed gekwalificeerde ambtenaren aan ons te binden.
Voorzitter, onze fractie is ervan overtuigd dat alles in het werk wordt gesteld om deze personele tekorten voor de korte en langere termijn te herstellen. Maar wij vragen ook aandacht voor de mensen die het werk nu onder behoorlijke druk moeten doen. Wij willen hierover geïnformeerd blijven omdat wij er rekening mee houden dat projecten hierdoor getemporiseerd worden.

Samen voor Asten vindt dat er geïnvesteerd moeten worden in zichtbare veiligheid in onze woonwijken, samen met onze inwoners.
Veiligheid en handhaving lopen hand in hand.
Roepen om handhaving betekent ook dat de formatie die dat o.a. moet doen op peil is.
<u>In het kader hiervan vragen wij het college of ook de formatie BOA wordt meegenomen in de formatieanalyse.</u>

Onlangs hebben wij ons nog kritisch uitgelaten over de planning van de activiteit aanpak illegale bewoning recreatievoorziening op recreatieterreinen en huisvestingslocatie arbeidsmigranten.
De portefeuillehouder in de persoon van de burgemeester heeft ons toen verzekerd dat er wel degelijk aandacht is voor dit probleem en dat er naar vermogen gehandeld wordt. Wij nemen genoegen met dit antwoord, maar blijven het volgen.
Onze fractie steunt de investeringen die gedaan moeten worden voor een veilige werkomgeving en weerbaarheid van politici, bestuurders en medewerkers van de gemeente.

**2. Ruimtelijk Domein**
Wij hebben grote zorgen over de in- en de verdere uitvoering van de Omgevingswet welke waarschijnlijk half 2023 zijn intrede doet en over het feit dat er nog steeds geen of onvoldoende financiële duiding te geven is over deze ingrijpende operatie.
Voorzitter, dit blijft een open wond.

Bouwen en goed wonen
De woonvisie wordt in 2023 geactualiseerd. Een belangrijk document waarin vastgelegd wordt hoe we in de komende jaren inzetten op de diverse aspecten zoals de hoeveelheid woningen in alle drie de kernen, kwaliteit en bouwen voor alle doelgroepen en dat zijn niet alleen starters en senioren.
Door de recente stikstofuitspraak van de Raad van State lopen we het risico dat grote bouwprojecten vertraging oplopen.
Een realistische kijk is nodig om, als het moet, ambities bij te stellen als blijkt dat zaken financieel niet haalbaar zijn of moeten worden aangepast. Daar staat tegenover dat uitstel ook geld kan kosten. Investeren in kwaliteit blijft voor ons de leidraad.
Wij verwachten van het college een proactieve houding. Om de verhitte woningmarkt te kunnen bedienen moeten wij al onze kennis en kunde inzetten.
Er moeten duidelijke en slimme keuzes gemaakt worden op het gebied van duurzaamheid en diversiteit en niet bang zijn om te investeren in ondermeer voldoende bouwgrond.

Het proces van de transitie van het landelijke gebied en de verduurzaming is al jaren onderweg.
Wij vinden dat we in Asten lokaal met deze transitie en verduurzaming, waarin geïnvesteerd wordt in een gezonde leefomgeving samen met de ondernemers, al goed op weg waren.
Wat nu anders is geworden is de snelheid waarmee dit nu moet gebeuren.
Waar we eerder nog kansen grepen als deze zich voordeden bij individuele bedrijven en waarbij op natuurlijke wijze een overgang in de bedrijfsvoering kon worden gerealiseerd, is er nu sprake van een geforceerde versnelling
In de voorjaarsnota hebben wij het college opgeroepen om actief contact te zoeken met het provinciale bestuur hierover en onze ervaringen vanuit Asten te delen.
Dit is toegezegd en wij vragen het college naar de stand van zaken.

De verdere vergroening op de Markt en het Koningsplein en dat het college dit wil uitvoeren in samenspraak met het centrummanagement, de ondernemers en onze inwoners juichen wij uiteraard zeer toe. Dit staat opgenomen in ons partijprogramma als onderdeel van de verdere ontwikkeling van ons centrum en de kwaliteitsimpuls van onze Markt.

Een punt van grote ergernis bij vele inwoners zijn de steenpuisten in ons centrum die momenteel niet ontwikkeld worden en daar liggen te etteren.
Wij doelen hier op het terrein voormalig Anneke de Bruijn en aan de Emmastraat.

Een vraag aan het college is of hier op korte termijn ontwikkelingen te verwachten zijn en wat de houding /rol van het college in deze is?
Wij stellen tevens vast dat ook het centrummanagement niet in staat is om eigenaren van deze gronden in beweging te krijgen.
Ook willen wij nader geïnformeerd worden of er ontwikkelingen zijn m.b.t. het Patersklooster.

Tijdens de commissie Ruimte 23 november 2021 hebben wij bij de vaststelling van het programma warmtetransitie 1.0 aandacht gevraagd voor een duurzaamheidslening en deze open te stellen voor andere energiebesparende maatregelingen. De ondersteuning middels het energieloket kan hier een belangrijke bijdrage leveren.
We zien nu in de begroting dat inwoners en ondernemers gestimuleerd worden om te investeren in duurzaamheid en dat waar mogelijk de subsidiemogelijkheden uitgebreid worden, bijvoorbeeld door een duurzaamheidslening.
Het Rijk en het nationaal Warmtefonds stellen renteloze leningen beschikbaar, waardoor het verduurzamen van woningen voor meer mensen mogelijk wordt.
Verzoek aan het college voor zover niet gebeurd om over dit soort regelingen goed te communiceren.

**3. Sociaal Domein**
In de afgelopen jaren is veel meer zicht gekomen op de werkelijke kosten in dit domein. Dit is belangrijk om op tijd te kunnen bijsturen.
Grip houden op zorg(kosten) en de kwaliteit van de geleverde zorg voor alle doelgroepen die geleverd wordt heeft continu aandacht nodig en een belangrijke voorwaarde hiervoor is dat er een sterke verbinding moet zijn met het lokale en voorliggende veld.
Als gemeente hebben wij een zorgplicht en dat is een open eind regeling.
In de Voorjaarsnota waren de extra inkomsten Jeugd 2023 meegenomen. Inmiddels is duidelijk dat voor de jaren 2024 t/m 2026 deze extra inkomsten voor 100% mogen worden ingeboekt (i.p.v. eerder 75%).

In het nieuwe beleidsplan sociaal domein, met de nieuwe contouren,vinden wij de speerpunten die hierin genoemd worden goed gekozen.
Er is veel aandacht voor preventie, ondersteuning die geboden wordt, bureaucratie en regeldruk, armoedebeleid en de toenemende vergrijzing, om maar eens een paar onderwerpen te noemen.
Onderwerpen, waarmee iedereen, vroeg of laat, actief of minder actief mee te maken krijgt.
Deze speerpunten worden in deze begroting omgezet naar duidelijke acties.
Wij zien dit beleidsplan als een dynamisch plan waarbij veel is en wordt opgehaald bij betrokken organisaties en onze inwoners.

Onze fractie wacht met veel belangstelling de dorpsvisie Heusden af.
Aan deze dorpsvisie koppelen wij de verdere ontwikkelingen die op het Vorstermansplein moeten plaatsvinden en de hieruit volgende financiering.

Het project Ommel 1000+ is stevig op weg en de eerst resultaten zijn zichtbaar.
Ook hier moet worden doorgepakt. Het verwerven van voldoende bouwgrond heeft voor ons hoge prioriteit.
De initiatiefgroep werkt nauw samen met de inwoners van Ommel en hoog op hun agenda staat waar een kwaliteitsslag kan worden gemaakt in het dorp of in de directe omgeving.

Wij vinden dat het centrum van Ommel aandacht verdient, maar voorzitter dat moeten vooral de inwoners van Ommel vinden.
De zorgen over de mogelijke ontwikkeling van een vrachtwagenparkeerplaats bij de afrit van de A67 zijn er nog steeds, waardoor het natuurgebied de Berken in de knel kan komen.

**4. Financiën, Control en Economie.**
In deze begroting zien wij een afname van de PM posten en hiervoor worden concrete budgetten opgevoerd. Een prima ontwikkeling waarvoor onze fractie al eerder aandacht voor heeft gevraagd.

Samen met onze inwoners en ondernemers wordt er een nieuw centrumplan opgesteld.
Samen voor Asten is al jarenlang pleitbezorger voor een autovrije Markt en verwoordt hiermee de stem van het merendeel van de Astense inwoners.
Indien onze inwoners hierbij echt betrokken worden, staan de conclusies voor ons op voorhand al vast. Voor onze fractie staat niet vast **of** de Markt autovrij wordt, maar meer **hoe en wanneer** dit wordt gerealiseerd.
Is het college bereid om dit op te nemen als onderdeel van het nieuw op te stellen centrumplan? Het is goed om te constateren dat meerdere partijen in deze raad opschuiven naar onze visie over dit onderwerp.
Wij vragen aan alle fracties om zich hierover uit te spreken.

Land van de Peel gaat opereren als een zelfstandige stichting en valt niet langer meer onder het Innovatiehuis. Dit vinden wij een goede ontwikkeling.
Ondanks onze eerdere kritiek op het functioneren van het Innovatiehuis zien wij niettemin nog een incidenteel budget beschikbaar staan van € 38.500 voor ondersteuning/uitvoering projecten.
Kan het college duiden wat het innovatiehuis concreet nog gaat doen voor dit aanzienlijke bedrag en hoe we dit monitoren?

Bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2023 is de motie “Mogelijkheid terugdraaien van de verhoging OZB”unaniem aangenomen. In deze begroting wordt voorgesteld om de 5% verhogingsmaatregel die bij de begroting 2021 is genomen terug te draaien tot een verhoging van 2,5%. Hiermee wordt deels gehoor gegeven aan de motie van dit voorjaar.
Onze fractie staat open voor suggesties m.b.t. de dekking van het resterende bedrag van € 109.000 om hiermee de motie in z’n volledigheid uit te voeren.

Voorzitter, afsluitend:
Het eerder beschreven evenwicht is er nog niet helemaal. Er zijn zorgen.
Dit neemt niet weg dat we de ingeslagen weg met passie en de nodige ambitie moeten aflopen.
Wij gaan niet op onze handen zitten en daar waar het moet zullen wij de regie pakken en soms ook keuzes moeten maken.
Wij spreken onze dank uit naar iedereen die betrokken is geweest bij het tot stand komen van deze begroting en gaan over tot de orde van de dag.

**Fractie Samen voor Asten**

| | | |
|---|---|---|
| Maarten van den Boomen | Tiny van den Eijnden | Twan van Teeffelen |
| Antoon Driessen | Joep van Kemenade | Math Vankan |
| Rene van Dijk | Marieke van Oosterhout | Remco Wever |